

NORRTÄLJE
KOMMUN

Avgiftsfri kulturskola

Utredning

Kultur och fritidsförvaltningen
Roslagens kulturskola

Innehåll

1	Inledning.....	3
2	Bakgrund.....	3
3	Metod.....	3
4	Genomförande av förändring.....	5
4.1	Riktlinjer och rutiner.....	5
5	Ekonomiska förutsättningar i Norrtälje Kommun.....	5
6	Genomförbarhet och tidsplan.....	5
7	Kultur och fritidsförvaltningens synpunkter.....	6
8	Sammanfattning.....	7
9	Referenser.....	8

1 Inledning

Denna utredning syftar till att ge ett tydligt underlag gällande införandet av en avgiftsfri kulturskola.

En arbetsgrupp har formats och genomfört en grundlig utredning. Målet är att redovisa hur förändringen ska genomföras inom befintliga ekonomiska ramar. Utredningen fokuserar på konkreta lösningar och riktlinjer för genomförandet.

2 Bakgrund

I reviderad Mål och budget för 2025–2027 har kultur- och fritidsnämnden fått i uppdrag att undersöka möjligheterna att införa en avgiftsfri kulturskola.

Förutsättningarna och avgränsningarna är:

- Bortfallet av intäkter kommer att kompenseras, men inga extra resurser tillförs.
- Uppdraget inkluderar inte utveckling av verksamheten eller arbete för att nå nya målgrupper.

I nuläget är det omkring 20 kommuner i Sverige som har avgiftsfri kulturskola. Huvudsyftet med detta är att öka tillgängligheten för barn och ungdomar i dessa kulturskolors verksamheter. Behovet av likvärdighet har dessutom fått ökad tyngd sedan barnkonventionen blev lag den 1 januari 2020.

3 Metod

En arbetsgrupp har bildats för att ta fram ett underlag. Arbetsgruppen består av, rektorer för Roslagens kulturskola samt Kulturskolan i Rimbo, verksamhetsansvarig för Roslagens kulturskola, arbetslagsledarna på Roslagens kulturskola, fackliga representanter från Sveriges Lärare och frivilliga lärare från Roslagens kulturskola.

Arbetsgruppen har kontaktat alla 20 kommuner som infört avgiftsfri Kulturskola och fått information från sex av dessa. De flesta kontaktade har varit kulturskolechefer och personer i ledningsfunktioner.

Målet har varit att tala med de personer som haft bäst överblick över hur övergången till en avgiftsfri kulturskola fungerat i de olika kulturskolorna. Tre av kommunerna gav sina svar genom muntliga intervjuer. Övriga kommuner svarade på arbetsgruppens frågor via mejl.

Arbetsgruppen har diskuterat olika aspekter kring införandet av en avgiftsfri Kulturskola och fokuserat på dessa områden och frågeställningar:

Företrädesrätt vid anmälan:

- Ska elever som redan deltar i en kurs ha företräde vid ny termin?
- Ska företrädesrätten även gälla för elever som deltar i flera kurser?

Rätt till kursplats:

- Vid vilken grad av frånvaro förlorar en elev sin plats? Exempelvis efter ett visst antal oanmälda frånvarotillfällen.
- Hur många kurser ska en elev få delta i samtidigt?
- Hur hanteras elever som önskar flera huvudkurser?
- Finns det möjlighet att införa en mindre administrativ avgift?

Genomförbarhet och tidsplan:

- När och hur kan förändringen införas?

Arbetsgruppen har även fokuserat på dessa frågeställningar utifrån förvaltningens egna synpunkter.

Verksamhetens påverkan:

- Hur påverkas verksamhetens struktur, personalbehov och resursfördelning?
- Är det möjligt att bredda deltagandet inom nuvarande ekonomiska ramar?
- Finns det behov av fler lokaler, utrustning eller material?

Ekonomiska förutsättningar:

- Vilka potentiella kostnadsökningar kan uppstå? Exempelvis personal, lokaler, driftkostnader.
- Hur påverkas det administrativa arbetet med hanteringen kring kursavgifter?

Invånarperspektiv:

- Hur förväntas efterfrågan påverkas av en avgiftsfri kulturskola?
- Kan vi nå fler målgrupper?
- Vilka effekter kan detta få för eleverna?

4 Genomförande av förändring

4.1 Riktlinjer och rutiner

För att säkerställa en effektiv övergång till avgiftsfri kulturskola föreslås följande riktlinjer:

Företrädesrätt vid anmälan Elever som redan deltar i en kurs ska ha företräde vid ny termin. Företrädesrätten bör dock inte omfatta vuxenelever.

Rätt till kursplats Vid tre tillfällen av ogiltig frånvaro per termin förlorar eleven sin kursplats. Frånvaro ska meddelas i god tid till ansvarig lärare.

Antal kurser per elev En elev får delta gratis i **en** ämneskurs för 950 kr och **en** ensemble/körkurs för 475 kr per termin. Möjlighet att delta i flera kurser finns i mån av plats och då utgår en avgift från kurs två och uppåt.

Administrativa avgifter En administrativ avgift föreslås på 100kr för att täcka kostnaden av det administrativa systemet StudyAlong.

5 Ekonomiska förutsättningar i Norrtälje Kommun

Bortfall av intäkter från deltagaravgifter uppgår till cirka 1 900 000 kr (Antal unika elever för Roslagens kulturskola och Kulturskolan i Rimbo x 950kr). De administrativa avgifter som vi föreslår uppgår till 200 000 kr. Avgifter för instrumenthyra och kursavgifter för vuxenelever bör kvarstå.

6 Genomförbarhet och tidsplan

Införande av avgiftsfri kulturskola kan genomföras till vårterminen 2026. Ett tydligt informationsunderlag till vårdnadshavare och elever bör finnas tillgängligt senast hösten 2025. Kulturskolan behöver anpassa anmälningssystem och kursutbud under höstterminen 2025 för att möjliggöra en smidig övergång.

7 Kultur och fritidsförvaltningens synpunkter

Arbetsgruppen har åsikter om att en avgiftsfri kulturskola skulle innebära betydande förändringar ur ekonomiskt, organisatoriskt och invånarperspektiv. De lyfter både möjligheter och utmaningar med en sådan övergång, särskilt när det gäller kapacitet, lokaler och ekonomisk hållbarhet. En avgiftsfri kulturskola tycker arbetsgruppen skulle kunna göra kulturskolan mer tillgänglig för fler barn och unga, men kräver en tydlig strategi för att hantera ett potentiellt ökat deltagande och bibehållen kvalitet i undervisningen.

En viktig synpunkt från arbetsgruppen är att elever bör få delta i flera kurser samtidigt. Om en begränsning införs, där elever endast får gå en instrumentkurs och en ensemble- eller körkurs, finns en risk att det påverkar verksamheten negativt. Många elever har i dagsläget ett behov av att kombinera flera kurser, detta gäller de elever som går "Satsa" (fördjupningskurser) och elever som är viktiga stödfunktioner för verksamheten. Dessa elevers engagemang och närvaro gynnar gruppdynamiken och undervisningens kvalitet. Om möjligheten att delta i flera kurser begränsas, riskerar det att minska elevernas motivation och försämra den kreativa utvecklingen.

Kulturskolan spelar en särskilt viktig roll i Norrtälje kommun, där det saknas estetiska gymnasieprogram. För elever som vill vidareutbilda sig i en konstform är möjligheten att gå flera kurser samtidigt en viktig grund för framtida studier. Kulturskolans program "Satsa" erbjuder i mån av plats fördjupningskurser som gör det möjligt för elever att specialisera sig och bygga upp en stark konstnärlig grund inför högre utbildning. Om möjligheten att fördjupa sig i flera kurser tas bort, skulle det kunna försämra elevernas chanser att nå en högre konstnärlig nivå.

För lärarna skulle en begränsning i antal kurser per elev också få negativa konsekvenser. Om eleverna tvingas välja mellan kurser, kan det leda till en konkurrens mellan olika lärare och kurser, vilket i förlängningen kan försvaga hela verksamheten. Minskad elevnärvaro på vissa kurser skulle kunna leda till svårigheter att behålla ett brett utbud och en hög undervisningskvalitet.

För närvarande har kulturskolan kapacitet att utöka ensembleutbudet inom nuvarande ekonomiska ramar, men andra delar av verksamheten kräver fler lämpliga lokaler och en utökning av personalstyrkan. Musikhuset i Hallstavik uppfyller inte dagens krav på en funktionell arbetsmiljö – lokalerna är slitna och saknar anpassade utrymmen för konst, dans, grupper och ensembler. Detta begränsar möjligheten att utveckla verksamheten i takt med efterfrågan.

Kulturskolan har genom åren vuxit och omfattar nu även dans, teater, konst, folkmusik och musikproduktion. Ensembleverksamheten har också breddats. Trots denna utveckling saknas det tillräckliga lokaler för undervisning och materialförvaring, vilket skapar praktiska hinder för en fortsatt expansion.

Arbetsgruppen föreslår att en avgiftsfri kulturskola kan införas stegvis, till exempel genom att börja med avgiftsfrihet i glesbygd och potentiellt utsatta områden. På så sätt kan man utvärdera effekterna och justera verksamheten innan en fullskalig övergång genomförs. För att nå fler barn och ungdomar kan kulturskolans verksamhet också bedrivas under skoltid i samarbete med barn- och utbildningsförvaltningen (BoU).

Arbetsgruppen menar att det bör finnas möjlighet för vissa elever att fördjupa sig genom att delta i flera kurser samtidigt, även om kulturskolan blir avgiftsfri. Fördjupningskurserna skulle dock kunna vara avgiftsbelagda för att täcka de extra kostnaderna. Vidare föreslås att avgifter för instrumenthyra och kursavgifter för vuxna ska kvarstå för att minska belastningen på kulturskolans budget.

En långsiktig plan behövs för att säkerställa att en avgiftsfri kulturskola fortsätter vid ett potentiellt politiskt skifte. Erfarenheter från andra kommuner visar att återinförande av avgifter kan leda till stora konsekvenser, såsom bortfall av elever och lärare samt försämrad kvalitet på undervisningen. Den aktuella budgetramen visar på nuvarande kapacitet och innebär inga ekonomiska förutsättningar att växa och nå fler barn och ungdomar. För att möjliggöra en expanderande verksamhet krävs en justering av anslag kopplat till ett växande elevunderlag.

Slutligen betonar arbetsgruppen att en avgiftsfri kulturskola kan ge ökad tillgänglighet och stärka kulturens roll i Norrtälje, men att det kräver tydliga riktlinjer och en anpassning av lokaler för att hantera det ökade deltagandet. För att möta framtida behov och kunna erbjuda en högkvalitativ verksamhet måste både lokalsituationen och personalresurserna förbättras. Arbetsgruppen ser positivt på en avgiftsfri kulturskola, men betonar vikten av en långsiktig och hållbar strategi.

8 Sammanfattning

Denna utredning redovisar en genomförandeplan för en avgiftsfri kulturskola inom befintliga ekonomiska ramar. Förslaget innehåller tydliga riktlinjer för anmälan, kursdeltagande och frånvaro. Införandet föreslås till vårterminen 2026, med förberedande arbete under höstterminen 2025.

9 Referenser

Genomförda intervjuer med kulturskolor i Sundsvall, Örnsköldsvik, Hudiksvall och Gotland.

“Rapport avgiftsfri kulturskola” från Gotland som redovisades dec 2023

”Kulturskolan i siffror” (Senaste utgåvan.)

<https://www.kulturradet.se/publikationer/kulturskolan-i-siffror-2023/>

”Rörlig och stabil, bred och spetsig”. Om kulturell reproduktion och strategier för breddat deltagande i den svenska kulturskolan. (Jeppsson & Lindgren, 2018)

”Kulturskolan - en skola för alla?” Uppsats vid Musikhögskolan i Ingesund. (Alicia Almer, 2019.)

Samlad statistik från Statens Kulturråd gällande Kulturskolor:

<https://www.kulturradet.se/kulturskolecentrum/statistik/>